

[Sigsgaard.]

Hr. Lembourn oplyste også, at udvalget havde fået at vide, at en række udviklingslande af forskellige grunde foretrak lån fremfor tilskud, men hvis det er grunden til, at man opretholder låneformen, og hvis der alligevel skulle være enkelte lande imellem, der kunne overvinde sig selv til at foretrække eller gå ind for at modtage tilskud i stedet for lån, og hvis der altså ikke er hjemlige, danske grunde til, at vi udelukkende anvender låneformen, ville der så være noget i vejen for, og ville hr. Lembourn så have noget imod, at vi gav udviklingslandene valgfrihed mellem låneformen og tilskudsformen? Det ville jo være konsekvensen af hr. Lembourns tankegang.

Ministeren for teknisk samarbejde med udviklingslandene (K. Helveg Petersen): Jeg skal ikke forlænge debatten, jeg vil blot understrege over for hr. Sigsgaard, at man må jo huske, at næsten alle de rige lande binder deres lån til køb i de pågældende lande. Jeg mener, at de rige lande burde afskaffe denne ordning, men man kan jo nok spørge, om det er muligt for Danmark at frigøre sig for denne ordning. Kan vi gøre det alene? Det ville i hvert fald betyde en meget stærk svækkelse af den danske industris muligheder, og jeg tror ikke, vi kommer uden om, at vi har måttet tage et hensyn til den holdning, som befolkningen anlægger over for vilkårene. Men jeg slutter med at sige, at nu bliver der jo lejlighed til ved en behandling i et udvalg at se på samspillet mellem mulighederne, og dér må det selvfølgelig være en afgørende betragtning, at vi har udviklingslandenes interesser i forgrunden. Det er jo det, det drejer sig om: at vi hjælper dem med hensyn til deres muligheder for at udvikle egne ressourcer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om op-
hævelse af lånekassen for Sønderjylland.*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 124) findes i tidenden sp. 2910, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 617.)

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling satte til forhandling under ét.

Johan Philipsen: Udvalget anbefaler.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om
ændring af lov om folkeskolen. (Folkeskole-
lovens forslagsparagraf) [af K. B. Andersen
m. fl.]*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 6) findes i tidenden sp. 685, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 633).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen gående ud på en ny affattelse af lovforslaget.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ordføreren for forslagsstillerne (K. B. Andersen): Ved denne andenbehandling af det lovforslag, som mit parti frem-

[E. B. Andersen]

satte i oktober måned, vil jeg gerne først takke for, at et enigt udvalg har kunnet tilslutte sig lovforslagets hovedtanke, at der er brug for øgede muligheder for forsøg med en enhedsskole på de ældste trin i folkeskolen. Jeg vil også gerne benytte denne lejlighed til at takke for et både godt og sagligt samarbejde i udvalget.

Når det er sagt, må jeg selvfølgelig også herfra give udtryk for den beklagelse, som er udtrykt i betænkningen, af, at vi ikke har kunnet komme længere denne gang. Jeg må anerkende, der var megen åbenhed i udvalget over for hele spørgsmålet, men ministeren var altså ikke parat til at tage skridtet fuldt ud. Jeg må tilstå, at jeg ikke forstår, at ministeren ikke har turdet gå med til en forsøgsvirksomhed også omfattende det 10. skoleår. Hvordan skal vi få erfaringer med henblik på fremtidige reformer, når vi ikke tør indsamle dem? Det er også bemærkelsesværdigt, at Danmarks Lærerforening ikke nærer de samme betænkeligheder, som ministeren giver udtryk for.

Ministeren begrundet den forsigtighed, der præger hans stilling til enhedsskoleforsøg, med hensynet til realeksamen. Jeg forstår af flere grunde ikke ministerens stilling. Det er jo da for det første givet, at det er muligt, hvis vi ønsker det, at bevare en afgangseksamen i lighed med den nuværende realeksamen uden at opretholde realafdelingen. Men for det andet er vi vel alle enige om, at det afgørende må være, hvad de unge har tilegnet sig, ikke den etikette, vi forsyner dem med.

Ministerens ønske om, jeg havde nær sagt for enhver pris at opretholde den nuværende realafdeling, er jo helt ude af takt med den pædagogiske udvikling, vi står midt i. Vi kan ikke i det lange løb — og formentlig heller ikke i det korte — opretholde en skole, der tror, at den kan sortere sine elever. Det er menneskeligt og samfundsmæssigt forkert, og bedre bliver det jo ikke, når den sortering, vi nu har efter 7. klasse, fra pædagogside kan betegnes som en grov og unøjagtig affære, hvor tilfældigheder og vilkårligheder har et stort spillerum. Den krampagtige fastholden ved realafdelingen er også helt i strid med de forsøg, der gøres på at skabe bedre harmoni mellem

de nordiske skolevæsener, en tanke, som ministeren jo for nylig i sit principforslag om folkeskolen tilsluttede sig, men altså her handler imod.

Et særligt problem, overraskende for udvalget, dukkede op under behandlingen af lovforslaget. Jeg tænker her på spørgsmålet om, i hvilken grad det er muligt at sammenstykke sig en realeksamen. Da vi i sin tid behandlede fritidsloven, var det helt klart, at dens regler om prøveforberedende undervisning også skulle kunne anvendes til at tage realeksamen fag for fag. Dette indtryk bekræftes også af, at der i det foreløbige udkast til bekendtgørelse til fritidsloven, som ministeriet for nylig har udsendt til høring, siges, at der kan godkendes undervisning, der forbereder til prøver i dele af realeksamen. Nu er det imidlertid blevet oplyst i udvalget, at det er meddelt skolevæsenet i Gladsaxe, at de karakterer, som en elev i 10. klasse opnår på realklasseniveau, ikke senere vil kunne anvendes som led i en realeksamen. Det kan simpelt hen ikke være rigtigt. Det er i strid med hele tankegangen om et smidigt uddannelsessystem og med ønsket om at fremme et mere personligt uddannelsessystem med muligheder for at sammenstykke den uddannelse, den enkelte på ethvert tidspunkt har behov for. Derfor beder hele udvalget om en afklaring af dette problem, om end meningerne om dets løsning er forskellige, som det fremgår af betænkningen.

Og så et hjertesuk mere. Det er efter mit partis mening beklageligt, at ministeren ikke har villet lytte til røsterne om en bredere sammensætning af folkeskolens forsøgsråd. Vi kan ikke undvære eksperterne i det arbejde, det er jeg enig i, men jeg forstår ikke, at ministeren mener at kunne undvære en repræsentation for de praktiske skolefolk, der landet over i det daglige arbejde virker med forsøgsvirksomhed af den ene eller anden art.

Vel, jeg skal stoppe her med en tak for, at vi dog kom et stykke ad vejen, og med en beklagelse af, at vi ikke kom det stykke, som vi efter vor mening havde brug for at komme med hensyn til den igangværende skoleudvikling. Jeg ved, at jeg ikke er ene om beklagelsen. Jeg fik for nogle måneder siden straks efter lovforslagets fremsættelse et brev fra to elever i en 1. real i Københavns

[K. B. Andersen.]

omegn. De gav udtryk for støtte til lovforslaget, fordi, som de skrev, de var med i et forsøg med faget orientering, som de kunne fortsætte med i 2. real, men på grund af lovens nuværende udformning ikke i 3. real, hvad de i høj grad beklagede. Jeg må jo nu, når behandlingen er færdig, bedrøve brevsriverne med, at som ændringen nu bliver, løser den ikke deres problem. De må holde op med forsøget efter 2. real. At den skanse så ikke holder mange år, er jo en ringe trøst for dem.

Jeg vil gerne slutte med endnu en gang at takke for udvalgsarbejdet. Jeg tror, det ikke varer ret længe, før udviklingen vil tvinge os til igen at beskæftige os med enhedsskolebestræbelserne.

Ellen Strange Petersen: Da vi for nylig behandlede undervisningsministerens forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af undervisningspligten, blev det oplyst, at folketingets undervisningsudvalg allerede var langt inde i drøftelserne vedrørende fornyelse af forsøgsarbejdet i folkeskolen. Ved denne andenbehandling i dag af et socialdemokratisk lovforslag, der blev fremsat i oktober i fjor, kommer udvalgets overvejelser og de resultater, vi er nået til, frem i lyset. Formelt har de to forslag ikke noget med hinanden at gøre, men reelt er der stor sammenhæng. Når undervisningspligten udvides, som det er foreslået, i løbet af få år, er det vigtigt, at man på basis af forsøg kan vurdere, hvilke undervisningsreformer man skal tilstræbe.

Som det fremgår af den betænkning, der er afgivet, har der været mange overvejelser i undervisningsudvalget, før vi nåede frem til enighed om undervisningsministerens ændringsforslag. Der er ikke blevet meget tilbage af det lovforslag, socialdemokraterne oprindeligt fremsatte. De ønskede § 64, stk. 1, 2. punktum, i folkeskoleloven slettet for at åbne mulighed for forsøg med 10-årig enhedsskole. Efter ministerens ændringsforslag, som hele udvalget altså tiltræder, bliver dette punktum ikke slettet. Man bevarer sikkerheden for, at realeksamen ikke devalueres som grundlag for videregående studier eller rettigheder i andre henseender. Fra konservativ side har vi stillet os positivt over for forsøg under

forudsætning af, at der var tale om afgrænsede, kontrollerede forsøg, og under forudsætning af, at realeksamen ikke blev forringet til skade for eleverne og deres fremtidsmuligheder.

Vi anbefaler undervisningsministerens ændringsforslag, der jo er langt mere omfattende end det oprindelige socialdemokratiske lovforslag, og som tillige giver fastere rammer. Vi takker for ministerens tilsagn om et forsøgsråd og løftet om økonomisk støtte til forsøgsvirksomhed. Vi lægger stor vægt på, at der kommer et sådant forsøgsråd, der kan føre løbende tilsyn med godkendt forsøgsundervisning og har arbejdskraft og midler til også at offentliggøre forsøgsresultaterne. Foruden afgrænsede, kontrollerede forsøg under forsøgsrådets tilsyn giver ændringsforslaget også mulighed for frivillige nyordninger med fællesundervisning i praktiske og musiske fag for eleverne på 8.-10. klassetrin.

Fra konservativ side har vi været meget optaget af, i hvilken udstrækning faget dansk skulle være med blandt de fag, der skulle samlæses i for 8.-9. klassetrinnet. Ifølge § 21, stk. 5, kræver det undervisningsministerens godkendelse, når der for eleverne i 8.-9. klasse og 1. og 2. real skal være samlæsning helt eller delvis i dansk og orienteringsfagene. Ministeren har over for udvalget tilkendegivet, at der ikke vil blive gennemført samlæsning på disse områder mod de lokale lærerråds ønsker. Dansk kan således, hvor lærerrådene ønsker det, deles på den måde, at mundtlig dansk, litteraturlære og orientering tages som samlæsning, mens der bliver deling i skriftlige øvelser og sproglig analyse. Jeg havde foretrukket, at dansk helt var blevet placeret blandt de fag, der ikke uden forsøgsrådets godkendelse kunne samlæses i. Men jeg håber, at lærerne, der står med det daglige arbejde og ansvaret ved prøverne, ikke vil gå længere med disse samlæsningsordninger end forsvarligt og nyttigt for eleverne.

Vi lægger i det konservative folkeparti megen vægt på, at udviklingen i skolen kommer til at foregå i en rolig atmosfære, således at mere gennemgribende nyordninger kun gennemføres, når virkelige forsøg har godtgjort, at det nye er bedre end det hidtidige. Det ville være en ulykke for skolen, hvis den skulle være forsøgsmark for nye,

[Ellen Strange Petersen.]

oprøvede ideer, der sættes så hurtigt i gang, at der ikke er lærere og lokaler nok til, at arbejdet kan gøres forsvarligt.

Ændringsforslaget betyder videre, at der bliver flere valgmuligheder i de praktiske og musiske fag i realafdelingen. Det er en ordning, vi alle kan bifalde, og jeg glæder mig ikke mindst over, at man ophæver skellet mellem drenge- og pigefag. Nu vil drenge kunne få husgerning og håndarbejde og piger sløjd, hvis de ønsker det. Om de så vil have det, er et andet spørgsmål. Det kan blive helt spændende at se, hvor stor lysten i realiteten er til at bryde barrieren mellem pige- og drengefag.

Endelig giver ændringsforslaget bredere mulighed end hidtil for elever i 8.-10. klasse til, hvis de har forudsætninger for det, at følge undervisningen i et eller flere fag i realafdelingen og til at aflægge prøver på realeksamensniveau. Det er også en ordning, vi hilser med glæde. Vi mener, det er rigtigt at give alle elever så vide muligheder som gørligt.

Vi er som sagt nået til enighed i undervisningsudvalget om ministerens ændringsforslag. Alligevel fremgår det af betænkningen — og jo også af den foregående talers indlæg — at der er delte meninger, og at der her er tale om et kompromis, hvor ingen har fået alt, men hvor alle synes at de dog har opnået noget.

I et enkelt spørgsmål i betænkningen udgør de konservative et mindretal. På et ret sent tidspunkt af forhandlingen kom spørgsmålet om at sammenstykke en realeksamen på grundlag af prøver i enkelte fag ind i billedet. Spørgsmålet har særlig betydning i relation til fritidsundervisningen. Vi har ikke villet afvise muligheden af, at en eksamen skal kunne tages over flere år; vi ønsker blot konsekvenserne heraf belyst, før vi tager stilling.

Vi håber og tror, at der med den nye § 21 i folkeskoleloven og med det kommende nye forsøgsråd virkelig bliver tale om en sund fornyelse i skolen, at der skabes mulighed for en kontinuerlig udvikling, der giver alle elever en god, grundlæggende uddannelse for det senere erhvervsvalg. Vi kan ikke gøre alle ens, men vi kan stræbe efter at give alle evner, boglige, praktiske, musiske, de bedst mulige vækstbetingelser. Og hermed

vil jeg på min gruppes vegne anbefale at stemme for ministerens ændringsforslag.

Robert Christensen: Da mit partis ordfører, hr. Holger Hansen, er forhindret i at være til stede, skal jeg på venstres vegne komme med et par bemærkninger.

Vi gav ved første behandling udtryk for vilje til velvillig behandling af lovforslaget. Vi har nu gravet i problemerne, og vi kan, som det fremgår af betænkningen, tilslutte os det ændringsforslag, der er stillet af ministeren.

Venstre er tilfreds med, at der nu sker en effektivisering af forsøgsarbejdet med det nye forsøgsråd, der nu etableres. Det vil være af stor værdi, at vi kan følge den udvikling, der sker i folkeskolen, således at vi får et grundlag for at kunne bedømme, hvordan skolen skal udvikle sig fremover.

Ændringsforslaget giver de enkelte skolevæsener mulighed for at lave praktiske forsøg med samlæsning i visse fag og for at give større valgfrihed inden for det praktiske og musiske område og hermed altså også fjerne sondringen mellem pigefag og drengefag.

Vi beklager, at der i udvalgsarbejdet blev lidt uklarhed om, hvorvidt eksamen, der svarer til realeksamensniveau, taget i fag i fritidsundervisningen, kan overføres til andet eksamensbevis, således at en realeksamen stykkes sammen. Som det fremgår af flertallets udtalelse i betænkningen, ser vi gerne en afklaring af dette spørgsmål — og gerne med en positiv udgang.

Vi finder ændringsforslaget tilfredsstillende og er enige med ministeren i, at vi i øjeblikket ikke bør gå videre, men vi vil gerne senere se på, om ikke en samlæsning i 10. klasse også er mulig.

Meta Ditzel: Fra radikal side støtter vi gerne det stillede ændringsforslag.

Da der nu er lagt op til debat om reformer inden for folkeskolen, finder vi det ønskeligt — for ikke at sige påkrævet — at der bliver nedsat et forsøgsråd og åbnet mulighed for forsøg, navnlig med henblik på en eventuel enhedsskole. Planen om at forsøge samlæsning, ikke blot i praktiske og musiske fag, men også i dansk og orientering i 8.-9. klasse og realafdelingen, vil nu kunne realiseres. Det drejer sig såvel om viden-

[Meta Ditzel.]

skabeligt kontrollerede forsøg som om forsøg på bredere grundlag, og det vil være meget værdifuldt; det vil give muligheder for, at man får et godt erfaringsmateriale.

Også bestemmelsen om, at elever, som har betingelser derfor, kan følge et eller flere fag i realafdelingen og derefter gå op til prøve, finder vi hensigtsmæssig og rimelig lige så vel som en bestemmelse om, at et helt hold fra en 10. klasse kan føres op til prøve på realeksamensniveau.

Spørgsmålet om, hvorvidt disse enkeltkarakterer til realeksamen senere skal kunne indgå som led i en hel realeksamen, mener vi nok skal kunne klares. Vi sætter vor lid til, at ministeren vil udvirke, at der snarligst muligt findes en løsning på dette problem.

Gunnild Due: I lighed med hr. K. B. Andersen kan jeg beklage, at vi ikke kom længere, idet jeg kan henvise til mindretallet i betænkningen. Jeg vil også understrege beklagelsen af, at der ikke blev lidt bedre plads i forsøgsrådet til de lærere, der i det daglige arbejder med tingene.

Og så vil jeg gerne endnu en gang understrege, hvor vigtigt jeg finder det er, at der gøres forsøg også i de små klasser, idet jeg tror, eleverne må lære at arbejde selvstændigt og lære at vælge og sætte sig opgaver allerede fra starten af skolegangen, så at de ikke pludselig stilles over for at skulle vælge, når de bliver 14. Hvis man skal se vellykkede resultater af forsøgsarbejdet, så tror jeg, man må se på hele skoleforløbet under ét. Derfor må man lægge megen vægt på, at de årlige bevillinger til forsøgsarbejdet bliver store nok, og dér er jeg ærlig talt lidt bekymret og bange for, at man ikke vil ryste op med de penge, som er så nødvendige i hele det arbejde.

Jeg er nu ikke så bange for nye ideer som fru Ellen Strange Petersen, men håber tværtimod, at forsøgsrådet vil komme til at virke inspirerende og igangsættende for arbejdet i skolen, og at det ikke vil komme til at virke kvælende over for de lærere og skoler, der gerne vil i gang med forsøg. Skal man fastholde de progressive, interesserede og dygtige lærere i folkeskolen, må man også give dem muligheder for at kunne arbejde efter moderne ideer og for at kunne

føre nogle af deres egne ideer om undervisning ud i livet.

Vi kan stemme for ændringsforslaget ud fra den erkendelse, at vi altså ikke kunne nå længere i denne omgang.

Sigsgaard: Det mest bemærkelsesværdige ved diskussionerne her i tinget om forsøgsvirksomhed inden for uddannelsens område er tendensen til ligesom at betragte sådanne forsøg som en form for luksus; når man nu har klaret alle de nødvendige udgifter, milliardudgifterne, kan man se, om der skulle blive nogle millioner tilbage til lidt forsøgsvirksomhed, medens man på de fleste andre af samfundslivets områder, ikke mindst inden for erhvervslivet, betragter forsøgsvirksomhed, forskning osv. som helt fundamentalt nødvendigt for at sikre den fortsatte vækst og udvikling. Man må jo håbe, at lidt af det samme syn vil brede sig og smitte af også på uddannelsesområdet.

I denne sag blev det jo desværre de konservative, der i udvalget fik trumfet deres opfattelse igennem. Jeg forstod på hr. K. B. Andersen, at det nærmest var ministeren, men det kan nok ikke være helt rigtigt; hvis der havde været et flertal i udvalget for, at hr. K. B. Andersen og socialdemokratiets forslag skulle igennem, havde ministeren vel bøjet sig. Det går jeg ud fra. Så jeg opfatter det altså sådan, at det er de konservative, der har fået deres vilje. Og den opfattelse, som de konservative her har fået igennem, kom jo til udtryk ved første behandling og gik ud på, at eventuelle forsøg ikke måtte rokke ved realafdelingen og realeksamen, som den konservative ordfører betragtede som en del af folkeskolens formål, hvordan det så ellers skal forstås — det har jeg spekuleret på lige siden og er ikke blevet helt klar over det endnu. Men sådan blev det sagt, og det blev gentaget; meningen med det — i det omfang jeg altså forstår den — blev gentaget her fra talerstolen for et øjeblik siden. Det socialdemokratiske forslag skulle altså stækkes, og det er jo til overmål lykkedes.

Det forslag, der nu bliver gennemført, er desværre ret harmløst. Den meget nødvendige forsøgsvirksomhed med en 10-årig enhedsskole, eller hvad vi nu skal kalde den, åbnes der ikke mulighed for. Jeg vil gerne

[Sigsgaard.]

sætte en tyk streg under ordet „nødvendig“, for det ville være rart, hvis vi kunne gennemføre vores fremtidige reformer på et lidt mere gennemprøvet og velovervejet grundlag, end det hidtil har været muligt.

Realafdelingen og realeksamen er udtryk for en sortering af eleverne, en sortering, som vi i dag ved i udstrakt grad er en social sortering. Og de ivrige bestræbelser for at bevare realafdelingen er i realiteten bestræbelser for at forhindre, at demokratiseringen af uddannelsen skal gå for vidt, og det ganske uanset om de enkelte fortalere for den uændrede bevarelse af realeksamen gør sig det klart eller ej. Jeg finder, at der i høj grad er behov for demokratisering både af form og indhold, og VS beklager derfor, at regeringspartierne — for de konservative har altså fået de øvrige regeringspartier, der også på dette punkt har måttet give sig, med — har lemlæstet lovforslaget. De smålapperier, der gennemføres, har vi ikke noget imod; som lapper betragtet kan de endda være udmærkede.

Jeg føler trang til lige at gøre en yderligere bemærkning ud over den, at vi har alt for lidt forsøgsarbejde på skolens område. Der er også en fundamental fejl ved det forsøgsarbejde, vi faktisk har. Vi undersøger fortrinsvis småtingsafdelingen: det er den, vi beskæftiger os med. Vi bruger masser af penge — „masser“ er et relativt begreb i denne sammenhæng — men mange af de midler, der står til rådighed, bruger vi til at gennemføre forsøg, der i en lidt større sammenhæng måske kan se næsten ligegyldige ud, som f. eks. forsøg med, om vi skal begynde med engelsk i 4. klasse, eller om vi skal begynde i 5. klasse. De kan selvfølgelig være interessante, men det, der peges på i det lovforslag, som altså ikke bliver gennemført her, kan man ikke rigtig få taget sig sammen til.

Forsøgsrådet kan vel blive en god ting, men som det er sagt af andre, afhænger det jo fuldstændig af, om der bevilges de nød-

vendige midler, og det har det jo skortet voldsomt på hidtil.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at takke for den enstemmige tilslutning i udvalget til de ændringer af lovens § 21, jeg har foreslået, og som betyder, at der åbnes mulighed for samlæsning i realafdelingen og for større valgfrihed på de praktisk-musiske fags områder. Jeg vil også gerne takke for den forhandling, jeg har haft lejlighed til at deltage i i udvalget, og den meget saglige debat, vi har haft.

Jeg må måske, inden jeg svarer på nogle af spørgsmålene, lige knytte et par bemærkninger til noget af det, der er sagt i dag, og som forekom mig at være måske noget for polemisk.

Når hr. K. B. Andersen taler om et krampagtigt forsøg på at fastholde realeksamen, skal jeg ikke gøre indvendinger imod det, for enhver har jo lov til at anlægge en vurdering. Men jeg spørger mig selv: hvis man i denne vurdering mener, at realeksamen er noget, der snart skal være død og forsvinde ud af skolen — og sådan forstod jeg hr. K. B. Andersen — så forstår jeg ikke, at man samtidig er så ivrig for, at eleverne skal kunne sammenstykke en realeksamen. Det er måske min sans for det logiske, der svigter her, men det forekommer mig ærlig talt, at disse to ting strider noget imod hinanden.

Der ligger en principiel opfattelse bag mit ønske om igennem disse ændringer at åbne mulighed for forsøg med en 9-årig grundskole — for min skyld må man også godt kalde det en 9-årig enhedsskole. Det, jeg tilstræber på længere sigt med en skole-reform, er netop en 9-årig grundskole, sådan som det er udtrykt i principbeslutningen vedrørende folkeskolens udbygning, altså ikke en 10-årig, men en 9-årig grundskole. Det tiende skoleår vil ikke kunne indgå i en enhedsskole alene af den grund, at en del af eleverne vil have forladt den for at gå